

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm. Gernandts Boktr.-Aktieb.

N:r 47 (257)

Fredagen den 18 november 1892.

5:te årg.

<p>Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher kr 8:— Idun m. Modet. utan kol. pl. . . 6: 50 Idun ensam 4:—</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i landsorten & post- anstalt, i Stockholm hos redaktion.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag Lösnummerspris 15 öre. (vid kompletteringar).</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad total stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.</p>
--	---	---	--	---

Sophie Hermansson.

Nerv- och sinnessjukdomarnes fruktansvärda tillväxt inom hela det moderna samhället har under de senaste årtiondena framkallat stora ansträngningar för deras kraftiga bekämpande. Läkarekonsten har sträfvat att uppfinna det lämpligaste behandlings sättet af de mångfaldiga slagen af nervösa lidanden, som påträffas i vår tid, och staten offrar stora summor för ordnandet och förbättrandet af sinnessjukvården.

Här i Sverige utgår numera ej mindre än en million kronor årligen till underhållet af statens anstalter för sinnessjuka, de så kallade hospitalen och asylerna, de förra afsedda för de sjukes kurativa behandling, de senare för de obotlige. Den vård, som där ägnas de olycklige, är också synnerligen god. Förbättrade lokaler, förbättrad kost, tillfälle till arbete af mångfaldiga slag, lämpadt efter den sjukes vanor och behof — något, som visat sig särdeles verksamt för återskänkandet af sinnessluggen åt de oroliga patienterna — ja, till och med förströelser har man förskaffat de sjuke. Tvångsmedel an-

vändas numera ytterst sällan och endast efter omsorgsfull pröfning samt under sträng kontroll. Delade på skilda klasser efter deras olika samhällsställning, uppfostran och lefnadsvanor, omgivas de sjuke af läkare och vårdare, som behandla dem med välvilja och sympati liksom med förstånd och intresse.

Att trots dessa uppoffringar från det allmännas sida och de vackra resultat, hvartill de ledd, ännu mången betraktar våra hospital med fruktan och misstro, är emellertid ett faktum. Den gamla föreställningen att »därhusen», som man ännu understundom envisas att kalla våra hospital, äro fängelser, där man inspärrar olycklige, blott för att befria samhället från det vidrige i deras åsyn eller från följderna af deras skadebegär, fängelser, hvarifrån ingen återvänder till de sina — denna uppfattning, som möjligen hade någon verklighetsgrund för ett sekel tillbaka, är ännu så djupt rotad bland vårt folk, att flere årtionden väl skola erfordras, innan en riktigare åsikt blifvit allmän. Huru ofta mötes ej läkarens bestämda före-

Den, som icke kan skämta, är olycklig; men ännu olyckligare är den, som endast kan skämta.

F. RICKERT.

skrift att för en sinnessjuk så fort som möjligt söka inträde vid ett af våra hospital med ett lika bestämt: »Skicka min arma hustru, mitt barn, min mor till dårhuset — omöjligt! Förr vill jag då underkasta mig alla svårigheterna vid den kätars vård här hemma.» Och under detta motstånd mot läkarens ordination förloras en dyrbar tid, sjukdomen får utvecklas och är efter ett eller par år obotlig. Ty — och detta kan ej nog ofta upprepas — för utsikten till förbättring är särskildt vid dessa sjukdomar af allra största vikt, att den sjuke genast kommer under den sakkunniga behandling och vård, som aldrig under de gamla förhållandena i hemmet kan beredas honom.

* * *

Det erbjuder sig emellertid för det ömtåliga sinne, som ej kan öfvervinna sin motvilja mot den offentliga hospitalsvården, en annan utväg att bereda en älskad sjukling den vård han kräver. Vårt land har nämligen äfven några *enskilda* vårdanstalter för sinnessjuka. Där är de sjukas antal vida mindre, hvilket medgifver en mer individuel vård, de utgöras till största delen endast af personer ur en mer bildad samhällsklass och hvilkas sjukdom är af lindrigare art. Men vården, som de erhålla, är lika sakkunnig och lika kontrollerad som på ett af rikets allmänna hospital. Sådana privata vårdanstalter för sinnessjuka få, enligt nu gällande lagstiftning, om de vilja mottaga mer än fem patienter, ej öppnas utan kongl. m:ts tillstånd, hvilket åter förutsätter, att alla anordningar vid anstalten af sakkunnig myndighet undersökts och befunnits tillfredsställande, att föreståndaren eller föreståndarinnan är sin ansvarsfulla uppgift vuxen samt att slutligen läkare på platsen öfvervakar och leder de sjukas behandling. Vi äga af sådana anstalter för närvarande tre och bland dessa mottaga två endast kvinnliga patienter.

* * *

Den bild, Idun i dag lämnar sina läsare, visar dragen af grundläggarrinnan till den första af våra nuvarande privata vårdanstalter för sinnessjuka. Det är nu tio år sedan fröken *Sophie Hermansson* å villan *Holmehus* i Malmö öppnade en *enskild vårdanstalt för nerv- och sinnessjuka fruntimmer*, sålunda afsedd för kurativ behandling ej blott af sinnessjuka kvinnor, utan äfven af sådana, hvilkas lidande ännu blott består i höggradig nervositet.

Behovet af en sådan anstalt var då stort, föregående försök i samma riktning hade ej utfallit rätt lyckligt, och platserna på hospitalen voro ytterst svåra att erhålla till följd af det stora antalet sökande. Särskildt funnos högst få platser för sjuka af en högre samhällsklass, platser, som berättigade till eget rum, bättre kost m. m., de s. k. första-klass-platserna. Beträffande kvinnor blef nu denna brist i någon mån afhjälpt genom *Holmehus*.

Fröken Hermansson hade, då hon öppnade denna anstalt, redan samlat en rik erfarenhet på sinnessjukvårdens område. I tjugu år hade hon oafbrutet egnat sig åt denna verksamhet och det på ett i hög grad framstående

sätt. Hon började sin bana vid knappt fyllda tjugufem års ålder, då hon af dåvarande öfverläkaren vid Malmö hospital, den människoälskande och för sitt kall entusiastiske doktor Salomon, kallades att öfvertaga föreståndarinneplatsen vid hospitalets kvinnoafdelning. Doktor Salomon skref till henne: »Jag har hört omtalas, att Ni har intresse för sinnessjukas vård. Har Ni också mod, kraft och sinnesstyrka nog för detta arbete, så kom och hjälp oss, kom ju förr desto hellre, i öfvermorgon, i morgon!» Den unga kvinnan hade snart fattat sitt beslut, och den 15 oktober 1861 — en dag, som aldrig, har hon sagt, skall gå ur hennes minne — gjorde hon sitt inträde vid Malmö hospital och i den offentliga sinnessjukvårdens tjänst. Redan efter fjorton dagars profittid befanns hon så lämplig för den lediga föreståndarinneplatsen, att hon, trots sin ungdom, därtill utnämndes. Hon fick nu närmaste ansvaret för bortåt hundra sinnessjukas vård och tillsyn, hon erhöi ett tiotal sjukvaktorskor under sig och därtill en mängd ekonomiska bestyr med patienternas arbeten och dylikt. Huru hon skött det allvarliga och ansvarsfulla värfvet, därom vittnar, bland annat, den skrivelse till kongl. m:t, hvaruti direktionen för hospitalet rekommenderade fröken Hermansson till någon offentlig utmärkelse, då hon, efter det Malmö hospital blifvit genom ett kongl. beslut förvandladt till asyl, skulle under år 1879 lämna detta hospital för att öfvertaga enahanda befattning vid det stora, nyanlagda hospitalet vid Lund. Det heter i denna skrivelse om fröken Hermansson: »Till förstånd och hjärta rikt begåfvad, har hon under fullt klar uppfattning af pliktens bud, med sannt kristlig kärlek och fördragsamhet verkat i sitt kall samt genom sina huldrika omsorger lämnat åt läkaren det mest verksamma biträde i hans hemödadanden att återväcka till lif det domnade förnuftet hos de olycklige, hvilka måst anförtros åt hans omvårdnad.» Medicinalstyrelsen, hvars yttrande såsom öfverstyrelse för rikets hospital kongl. m:t infordrade, vitsordade detta direktionens omdöme, och fröken Hermansson erhöi af kongl. m:t den medalj »för nit och redlighet i rikets tjänst», som på porträttet pryder hennes bröst.

Vid Lunds nya hospital arbetade hon endast två år. Den högst ansträngande verksamhet, som hennes plats kräfd under denna första tid, då den stora anstalten, mer än dubbelt så stor som Malmö hospital, skulle iordningställas, orsakade henne en svår sjukdom, och hon såg sig nödgad att begära afsked från statens och den offentliga sinnessjukvårdens tjänst, där hon då verkat i tjugu långa år.

Efter ett halft års hvila öppnade fröken Hermansson den privata vårdanstalt för nerv- och sinnessjuka fruntimmer, som hon ännu alljämt förestår. Hon hade under sitt arbete vid hospitalen allt mer kommit till insikt om behovet af en sådan mindre anstalt, ordnad mer som ett hem; och lifvad af sitt gamla intresse, satte hon nu planen i verket. Hon inköpte en på Malmö stads område belägen villa, omgifven af en liten park. Här fick hon utan svårighet kongl. m:ts tillstånd att mottaga tio sinnessjuka kvinnor, och den 15 maj 1882 öppnades anstalten. Platser där ha alltjämt varit mycket eftersökta och arbetet har krönt med

stor framgång. Patientantalet ökades 1885 till tolf.

Fröken Hermansson, som i dessa dagar fyllt femtiosex år, har nu i trettioett år ägnat sig helt och uteslutande åt vården af sinnes- och nervsjukdomar. Den ledighet, hon under en och annan sommarmånad kunnat få, har hon begagnat till studier å hospital såväl i Norge, Danmark och England, som inom sitt eget land. Man kan förstå, hvilken fond af erfarenhet hon sålunda skall hafva samlat, lifvad af det varmaste intresse, rikt begåfvad till hufvud och hjärta. De många, som hafva hennes kloka och ömma omvårdnad att tacka för återvunnet sinneslugn, kunna bäst vitsorda, hvad hon är. Må hon ännu många år kunna fortsätta sin ädla verksamhet för lidande medsystrar!

Vi hade önskat att ge en rikare och lifvigare bild af fröken Hermanssons verksamhet och person. Vi begärde för sådant ändamål af henne några materialier, men hennes anspråkslöshet har gjort, att vi, såsom synes, endast kunnat teckna de yttre dragen af detta innehållsrika lif. Ur de rader, hon emellertid tillskrifvit oss i ämnet, tillåta vi oss citera följande, hvilket synes oss bäst vittna om den anda, som lifvat denna kvinna under hennes långa och svåra arbete i människokärlekens tjänst.

Efter att ha omtalat sitt inträde vid så unga år i hospitalsvårdens tjänst, säger hon: »Till ett sådant arbete fordrades ungdomens mod och förtröstan, ty det var ingen vandring på rosor man bjöd mig på bland sinnessjuka och vilda dårar. *Min* lilslycka har jag dock känt spira upp ur mitt arbete, och aldrig har jag ångrat, att jag ägnat mig åt denna gren af sjukvårdskallet. Många, många af dessa kära, sorgsna vänner har jag fått se blifva friska och lyckliga, återskänkta till sin familj, att där tillbringa återstående lefnadsdagar. Då jag känt mig trött af arbetets vedermödor, har en liten ljusning i ett eller annat sinne bland mina sjuka blifvit ett så stort fröjdeämne för hjärtat, att jag åter med glädje tagit upp mina pliktens utöfning såsom vårdare, såsom tröstare.» Och hon slutar med följande ord: »Min lilla anstalt har nu lyckligen fortgått i tio år. Jag vill bekänna inför Gud och människor det nådefulla hägn vi, friska såväl som sjuka, åtnjutit under denna tid. Vi ha varit bevarade för alla olyckor — de sjuka äro ju ej herre öfver sina handlingar — tillbud till sorg och bekymmer ha ej uteblifvit, men med Guds hjälp ha vi blifvit bevarade. Med Guds hjälp! Detta är mitt lösensord.»

H. H.

Epigram.

*För frestelsen hon först sig gifvit,
Och därför kvinnans skuld är störst,
Så sägs — men undras, hur det blifvit,
Om ormen råkat Adam först!*

Snorre.

Jul och julklappar.

Att julen står för dörren och julklapps-köpandet skall begynna, det ser man, om ej af annat, så af de profkartor på lyxföremål, som utbjudas i alla butikfönster. Hvem skall köpa allt detta utländska kram? frågar sig enhvar, som med något allvar tänker på livets förhållanden. »Kan allt detta gå åt?» frågar sig den med dylikt mera obekanta.

Men det går åt — det finnes köpare till detta och mera därtill. De mycket omtalade »dåliga konjunkturerna» förmärkas ej, då det gäller prydnader och lyxföremål. Penningbristen försvinner alldeles inför de frestande, onekligen mycket vackra och smakfulla modesakerna. Men så gäller det ju också att göra andra en glädje!

Gör man verkligen det? Ja, det är frågan — that is the question. Först och främst, är det någon glädje för den, som ger? Och sedan — är det någon glädje för den, som får? Kanhända.

Likvisst hör man ju ofta, mycket ofta, både den ena och andra beklaga sig öfver svårigheten att »hitta på» någon lämplig julklapp. Än är det så — och detta är numera det vanligaste — att öfverallt lyxartiklar äro hopade i den grad, att det gränsar till det omöjliga att finna något nytt eller något präktigare än det gamla. Än åter är den, som skall begåvas, kinkig, kritisk eller öfvermått på allt, som står att köpa. Och att gifva något enkelt eller nyttigt, om det aldrig så väl behöfdes, räknas i allmänhet för en förolämpning. Och när år efter år julklappar skola gifvas af samma personer åt samma personer, så blir det till slut en tryckande pålaga, som man helst ville vara af med. När härtill kommer, att julklapparna med hvarje år måste ökas i mängd och dyrbarhet, kan man ej undra på, om mer än en familjefader med bekymmer skulle motse julens annalkande.

Hvad åter vidkommer dem, som få julklappar, är tillfredsställelsen ej heller alltid obetingad. Om också mera sällan förekommer, som en gammal historia förmåler, att en familj öfverraskas med fem sockerskålar, så händer det dock, att öfverraskningen, om ej egentligen oangenäm, måhända blir rätt besvärlig. Man får saker, som ej behövas, som ej passa i den öfriga omgifningen, eller man får dem af personer, som man ej gärna vill stå i förbindelse hos, eller man får alldeles oförtjänta gåfvor.

Men äfven antaget, att både den som ger och som får erfar ett oblandadt nöje af gåfvan, så är det ändå starkt fråga om, huruvida det är rätt att slösa en hel del pengar på inköp af lyxföremål och öfverflödiga saker. Synnerligast gäller detta det utländska kram af alla tänkbare och otänkbara slag, som i långa banor införes i landet, glittrar i oräkneliga butikfönster och förleder till användandet af penningar, för hvilka kunde finnas vida bättre bruk. När man ser utbredt inom väldiga spegelrutor dyrbarheter och grannlåter af alla tänkbare slag, afpassade för alla stånd och åldrar, och betänker, hvilka oerhörda summor allt detta representerar, hvaraf naturligtvis största delen måste gå tillbaka till produktionsorten, så blir man nästan förfärad. Hvad har väl vårt fattiga land att i utbyte mot allt detta gifva dessa stora kulturländer, hvilkas lysande glitter or-

dentligt öfversvämmar oss? Denna fråga måste man göra sig, och man måste få ett ganska nedslående svar. Ännu värre blir det, om vi fråga vidare: Hvad nytta har vårt folk af denna lyx? Är den förädlade, bildande, gagnelig på ett eller annat sätt? Svaret på denna fråga gifver sig själft, men det är icke angenämt att höra.

Skulle det ej kunna gå an att organisera en liten strejkrörelse i denna riktning? Skulle icke förståndigt folk och folk, som vill anses förståndigt, kunna komma öfverens om, att i dessa tider, då så mycket nöd stirrar emot oss, då allt är tryckt och stillastående — inskränka antalet af de köpta julklapparna, framför allt af det utländska kram, som visserligen blänker och uppväcker ögonens begärelse, men hvars verkliga värde dock så föga motsvarar hvad man betalar därför, under det den skada, som däraf i det stora hela anstiftas, sannerligen är oberäknelig? Jag tror bestämdt, att det går an, och att ingen förlorar därpå, utom importörerna, och de måste ju stå sitt kast och lära sig, att af skadan blir man vis.

Någon utropar nu kanhända: »Sist skref en knarrig misantrop mot julgranarna — nu kommer en ännu värre och vill taga ifrån oss julklapparna! Skola vi då förlora all vår julglädje!» Vårdaste! Missförstå mig ej! Jag vill ej taga bort julgåfvorna — jag vill blott inskränka dem inom rimliga gränser och rimliga kostnader. Jag vill ej heller taga bort julglädjen, den ljufliga, välsignade julglädjen, och ej heller de yttringar däraf, som omfatta julgåfvor — jag vill blott leda denna glädje i det rätta spåret, då den för mig och för mången synes vara kommen på villovägar. Jag vill blott påminna om, att julgåfvor, som ursprungligen voro en yttring af glädjen öfver den bästa gåfvan i himmel och på jord, nu börjat få så mycket af det jordiska, att det är fara värdt, att julen blir blott en penningens fest och icke, som den borde och skulle vara, en hjärtats och känslornas högtid.

Mathilda Langlet.

Giftermålsagenter.

II.

Hennes nåd.

I den lilla stad, hvarest hon som fränksild hustru bodde i flere år, hade man nästan glömt hennes namn för den osmakliga titeln »hennes nåd», hvilken hon lagt sig till, då hon gifte sig med en adlig militär, samt lyckats få behålla, äfven sedan äktenskapet blifvit upplöst.

Hon hade inga barn, men var däremot försedd med en hel skara fattiga brors- och systerbarn, som hon sysselsatte sig med att »placera» i rika familjer; flickorna såsom »sällskap», »lektricer» o. d. i hem, hvarest »där var tillgång på manligt umgänge, med utsikt till giftermål och försörjning»; de unge männen såsom »umgängesväänner» i de rikaste borgarfamiljerna.

På detta sätt hade hennes nåd verkligen lyckats att få flere af sina skyddslingar bortgifva, och det är föga troligt, att hon under denna tid drog någon ekonomisk vinst af dessa affärer, som hon sköte med en förvånande skicklighet.

Men bland de giftermålskandidater, som hon ännu hade på lager, fanns en aflägsnare släkting till henne, en landtjunkare med ett vackert, klingande familjenamn och en öfverintecknad egendom, ett stort rykte för dumhet i förening med kärlek till glaset, och det var han, som kom hennes nåd på den tanken, att hon själf borde kunna förtjäna penningar på de giftermålsaffärer, hon inledde.

Han kom nämligen till henne, samma dag som han hämtat sig en korg hos en grefflig kusin, och föreslog hennes nåd helt tvärt att mot en viss provision af den flickas förmögenhet, som hon lyckades »snoka upp», skaffa honom en rik fru och det så fort som möjligt för att »förarga kusin Lovisa».

Hennes nåd älskade penningar, tog därför saken i öfvervägande, och hennes tankar fastnade genast vid en granne, den tjuguariga änkan efter en såp- och tvålfabrikör.

»Men, min nådiga tant, mannens dödsannons stod ju i tidningarna under förra veckan,» utbrast landtjunkaren häpen.

»Just denna omständighet faller sig bra. Den unga damen — ty hon är en *dam* med nobel hållning — står fullständigt ensam — alla hennes anförvandter ha emigrerat till Amerika — och det kommer icke att dröja en månad, innan hon är belägrad med friare: det gäller därför att komma först till kvarnen och få först malet. Har du någonsin sett den unga damen?»

»Ja, på teatern ett par gånger — Mörkt, vågigt hår, bruna ögon — Vacker, icke sant?»

»Rika damer äro alltid vackra i skuldsatta herrars ögon. — Men du har naturligtvis tuttat eld vid hennes första anblick, kämpat mot din vanvettiga kärlek och slutligen stått i fara att söka glömska i — drufvans safter. Men nu, då din älskade är fri —»

»Nej, ta mig — förlåt tant! — om jag vågar mig på att berätta henne denna historia!»

»Det behöfver *du* icke heller, min gosse; du håller dig grannlaga i bakgrunden, tills guldfågeln är i garnet. Ah, en titel, sådan som du kan bjuda för detta mamsell Nilsson, skall göra effekt i den tafra, som jag kommer att måla för henne, och det redan i morgon dag!» —

Hennes nåds beslut blef verkligen till handling, men effekten däraf blef helt annorlunda, än hon föreställt sig, ty den unga enkans tacksamhet öfver »kondoleancevisiten» förbyttes till harm, så fort hon fick klart för sig hvad som egentligen äsyftades därmed, och giftermålsagenten fann sig föranlåten att betydligt afkorta sitt besök.

Hon skulle möjligen hafva förnyat både detta och »anbudet», om icke olyckligtvis en af ankans väninnor, som besökte henne, flytt in i matsalen vid hennes nåds ankomst och där lyssnat till hela samtalet samt sedermera — retad af sin väninnas förtegenhet — berättat historien ute i staden.

Detta nederlag blef ännu förrägligare genom giftermålskandidatens oförsiktighet att förtro en af sina närmare bekanta hela planen med alla dess detaljer, och detta redan innan den strandat, hvadan denna händelse, i förening med vissa andra förhållanden, gjorde, att hennes nåd flyttade från staden och bosatte sig i ett af våra grannland.

Hon var så godt som glömd i sin forna hembygd, då hennes namn åter dök upp, äfven nu i förening med en giftermålsaffär.

En af hennes forna yngre manliga umgängesväänner hade genom ett öfverdådigt lefnads-

sätt blifvit skuldsatt öfver öronen, och då detta — liksom hans mindre aktningvärda karakter — var allmänt känt i hans egen krets, fann han det omöjligt att där »reparera sina affärer» genom giftermål. Han beslöt därför att resa till en tysk badort för att »verka genom sitt vackra utseende och sin samhällsställning», men besökte på utresan hennes nåd, som begrep afsikten med badresan, och hon hade genast ett förslag att göra honom.

I en af de svenska familjer, hvarest hennes nåd anbringat en af sina systerdöttrar, hade under ett af de senaste åren en ung, rik arftagerska blifvit inackorderad, till hemlig förargelse för »sällskapsdamen», som i arftagerskan såg en farlig rival om ortens ende ogifte ståndsperson. Äfven hennes nåd, som hade en starkt utpräglad släktkänsla, önskade få den nykomna familjemedlemmen aflägsnad, helst från orten. Detta gjorde, att denna arftagerska genast stod för hennes tankar, då hon fick besök af den nye giftermålskandidaten, och sedan hon gjort aftal med honom, skref hon till sin systerdotter.

Några dagar senare anlände en elegant herre till den temligen ensligt belägna egendomen och lät genom kammarjungfrun anmäla sig till besök hos sin »kusin»; därmed menades hennes nåds systerdotter.

Här ute på den aflägsna landsbygden, hvarest långväga besök hörde till sällsyntheterna, blef nu gästen inbjuden till familjen, som icke kände det minsta till hans föregående lif. Hans vackra utseende, världsvana och älskvärda väsen, sällskapsdamens aktningfulla sätt mot den betitlade »kusinen», arftagerskans ungdom och oerfarenhet i förning med hennes längtan efter att få se något af »stora världen» samverkade till det af hennes nåd afsedda målet. Den utspårade eleganten fick arftagerskan jämte hela hennes förmögenhet; hennes nåd erhöi sin provision, och hennes systerdotter fångade ortens enda »parti», förvaltaren af en utländsk mans jordegendom.

Efter sex års förlopp var arftagerskans hela förmögenhet förstörd och hennes man så invecklad i svindlerier, att han ansåg det för nödvändigt att afvika ur landet. Hans hustru flyttade med sina två barn tillbaka till sina gamla vänner på den landt gård, där hon varit nog olycklig att göra sin afvikne mans bekantskap.

Förvaltarens fru hade icke kunnat motstå att prisa sig själf och sin moster som anstiftarinnor af »lilla Fridas glänsande parti», och i den lilla staden, där hennes nåd börjat sin bana som giftermålsagent, blef det då snart känt, att den nygifte mannen afsändt en betydlig penningsumma till henne.

Nu är den olyckliga maken till denne äfventyrare död, sedan hon först i grafven nedbäddat de två barnen, hvilka varit sjukliga allt ifrån det de blefvo födda, och nu kan förvaltarens fru »icke nog beklaga den olyckliga fåfången hos lilla Frida, som, trots alla mina (fruns) varningar, blef bedårad af titel och namn samt gifte sig med en person, som var nästan utstött ur sin egen klass och knappt erkänd som släktinge af hennes nåd, min moster, och mig.»

Ave.

Efter vårt lif är så kort, låt oss göra det minne, vi efterlämna, så varaktigt som möjligt.

Sallust.

Jag sökte din bild förjaga.

Jag sökte din bild förjaga i Dryches-
kamraters ras,
Där skrek uti rusigt löje, där klang
ifrån fyllda glas:
Hon är den rätta, den enda.

Jag flydde i djupa skogar, att blifva dig
kvitt och fri —
I granens susande krona då drog en
hviskning förbi:
Hon är den rätta, den enda.

Nu står jag i höstens stormar vid haf-
vets steniga strand,
De långa vågorna skumma, och högt de
topa mot land:
Hon är den rätta, den enda.

Hugo Gyllander.

Sonja Kovalevsky.

Tecknad af A. C. Leffler-Cajanello.

»Sonja Kovalevsky. Hvad jag upplefvat tillsammans med henne och hvad hon berättat mig om sig själf.» Af Anna Carlotta Leffler, D:ssa di Cajanello. (Alb. Bonniers förlag).

Et allt igenom intressant och egendomligt arbete, en gripande skildring af ett människolifs lust och sorg, triumf och vanmakt, af en sällsynt rikt begåfvad kvinnas möjligheter och lifsresultat är den i dagarne utkomna bok, som blef det sista arbete, fru Leffler-Cajanello från sitt soliga hem i södern skickade upp till sitt nordiska hemland. En i raska drag åskådligt hällen teckning af en personlighet, som, på samma gång hon är utpräglad individuell, visar många drag, belysande den ras, hvares barn hon är, och den tid, hon tillhör.

Lika litet som Sonja Kovalevsky var någon vanlig kvinna, var hennes lefnadslopp likt andras. För oss, som lefva belåtna eller resignerade i kakelugnsvärmen, och som se lifvet utanför vår knut genom dubbelfönster, är det som läste vi en roman — en mycket spännande och innehållsrik och öfverraskande roman — då vi följa den unga flickans öden från hennes barndomshem inne i Ryssland och till hennes dödsbädd i Stockholm. Hennes lif är uppfyllt af starka brytningar, af jäsande planer och högtflygande förhoppningar — ett upprördt idélif och ett starkt känslolif.

Sonja Kovalevsky ägde en energi, som ej erkände någon omöjlighet, och en begåfning och en arbetsförmåga, som skulle räckt till för ett dussin människor. Hon nådde fullt ut de mål, hennes ärelystnad ställde upp för hennes arbete. Och likväl var det ett oharmoniskt lif, fullt af slitningar, af tomhet och krossade illusioner, som släcktes den vinternatt, då sjukdomen blef henne öfvermäktig — ändå blef hennes öde ett nytt

bevis på den sanning, att snille ej skapar lycka, att ju högre utveckladt det andliga lifvet är, dess större äro och sorgerna.

Tragiken i Sonja Kovalevskys lif ligger i konflikterna mellan hennes hjärna och hennes hjärta. Hon hade ett starkt behof af den lycka, som hon likväl ej kunde förmå sig att gripa och hålla fast. Än var det arbetet och dess kraf, som ställde sig i vägen, då hon ville lefva, men oftare var det hennes ständigt vakna reflektion och upprifvande själfanalys, som åstadkommo osäkerhet och slitningar, och som kommo henne — liksom så mången annan af vår allt för medvetna tids själsaristokrater — att trasa sönder sina känslor genom att ideligen hålla dem under mikroskop.

Ju mera hon såg af lifvet och ju mer hon lärde känna människorna, dess starkare blef hennes längtan efter den hvardagslycka, och värmer hjärtat och ger hjärnan ro, och dess mindre kunde hon tillfredsställas af sin abstrakta vetenskap, som, hur mycket hon än älskade den, likväl aldrig kunnat fylla henne helt, och ej heller af det skönliterära författarskapet, som från att ha utgjort ett tidsfördrif under hvilotiderna hufvudsakligen blef för henne ett bedöfningsmedel, morfin mot de upprifvande tankarne.

Hon ville vara *kvinn*a, och hon möttes, hvar i världen hon kom, af hyllning åt sin lärdom, åt sitt vetenskapliga skarpsinne. Men hon hade likväl ej styrka att helt och hållet afsäga sig den verksamhet, som sysselsatte henne allt ifrån barnåren. Och det var just för detta pris, som den lycka hon drömt sig, erbjöds åt henne. Också den gången analyserade och dissekerade hon sina känslor och möjligheterna i det lif, som kunde vänta henne, i fall hon blef hustru åt den man, hon älskade, mot det pris att hon uppgaf sina andra intressen. Och resultatet af analysen blef vissheten om, att de båda ej förstodo hvarandra fullt ut — och hon hade nu ej kraft att sätta sin framtid på ett kort. Lifvets mest betydelsefulla dag, den dag då vi ställas inför afgörandet af vår hela framtid, af vårt vara eller icke vara, den dag, som för så många bland oss blir »början till slutet», därför att vi ej ha kraft att inse, hvad som är lif och hvad som är andlig död, och ej förstå vår plikt mot oss själfva, denna afgörandets dag blef också för henne lefnads hoppets och lefnadsglädjens begravningsdag.

Efter den dagen skulle hon liksom andra söka sin tröst i arbetet. Men hennes lif var nu utan hållpunkt, och arbetet var ej mera det samma för henne som det varit. Den själsstämning, som hvilar öfver henne under hennes sista lefnadsår, har så många beröringspunkter med Victoria Benedictsons sinnesstämning mot slutet af hennes lif, som de båda kvinnornas sinsemellan så olikartade förutsättningar och lynnen kunde medgifva. Det fanns vida mera spänstighet och böjlighet och mera förmåga af resignation hos den eldiga, liffulla, elektriserande ryska damen än hos den slutna, tillbakadragna, säfiga skånska kvinnan. En egen inre värld ägde de båda, dit främmande blickar ej finga tränga in. Och båda ledo de af att gå som främlingar genom världen. Sympati behöfde de, af hjärtevärmes ville de mötas, och de funno aktning och beundran, som ej kunde tillfredsställa dem. Att få lefva ett helt lif i harmoni mellan den yttre och inre världen var deras begär, deras liksom så många andras — och deras lif trasades sönder i små konflikter och uppslitande, upproriska, het

sande tankar och fick till slut så litet värde för dem själfva, att döden blef en befriare, då han tog dem, när de ännu knappast hunnit lefva sin ungdom till slut.

* * *

Se där i få ord det intryck af Sonja Kovalevskys personlighet, som hennes väninnas teckning ingifvit mig.

Då boken antagligen kommer att läsas af en hvar, som intresserar sig för vår litteratur och för psykologi, skall jag ej här återgifva några af de detaljer ur Sonja Kovalevskys lif, hvaraf boken meddelar så många och så olikartade. Från lifvet i Ryssland, från Berlin, från pariserkommunens skräckdagar meddelar den egendomligt belysande drag. Så subjektivt som den är hållen, är det helt naurligt, att en relativt stor del af dess innehåll rör sig kring det, som dess författarinna hade gemensamt med föremålet för skildringen, och den uppehåller sig kanske väl mycket vid enskildheter, som synas vara af föga betydelse, då man jämför dem med andra tilldragelser i Sonja Kovalevskys lif, hvilka behandlas helt summariskt. Vi få likväl ej glömma, att det är »hvad jag upplefvat tillsammans med henne», som fru Leffler-Cajanello velat berätta, och *det* har hon berättat på ett sätt, som kastar en utpräglad personlig belysning såväl öfver föremålet för skildringen som öfver skildraren egen personlighet.

Strängt taget blir läsaren i boken mera bekant med fru Leffler-Cajanello än med fru Kovalevsky — mer än en gång får man det intryck, att den förra är trängt till botten af den senares skaplynne, och att, när det gällt att skildra detta, hennes egna känslor och tankar fått gifva en god del af materialet. Hon har emellertid på ett samvetsgrannt sätt framlagt sin personliga uppfattning af Sonjas väsen och karaktär — och något annat har hon aldrig velat gifva i sin bok, som ej utger sig för någon fullständig lefnadsteckning. Hon har skrifvit med skarp uppfattning och klara tankar, men också med värme, med jämnvikt och med ett vemod, som särskildt i skildringens slut visar hän på känslöstämningar, dem fru Leffler-Cajanellos läsekrets ej varit van att träffa på hos henne.

Det betyder i själfva verket föga, antingen lifvet är kort eller långt — dess brist eller dess rikedom på innehåll står ej i något förhållande till dess dagars antal; att det väsendtliga i den mänskliga tillvaron är hjärteliv, och att på *dess* område den högst och den minst begåfvade kunna mötas som jämlikar, det är den åskådning, dit fru Leffler-Cajanellos skildring af sin väninnas personlighet fört henne.

Det var också hvad hon lärde af sitt eget lif.

Georg Nordensvan.

Iduns julklappsbasar.

Strumpeband. Lilla Vivan stickade förra julen ett par till sin egen mamma. De väckte allas förtjusning. »Ett par dylika skulle jag vilja ha, om jag kunde slippa de förargliga knytbanden. Jag kunde då slippa begagna de skadliga gummiband.» förklarade »stora syster». Nu kommer lilla Vivan ihåg det och vill gärna tillfredsställa »stora systers» önskan. Lilla Vivan har i år lärt att virka och tycker det är mycket roligt. Läger upp 20 à 25 maskor, virkar rätt fram och tillbaka

med alltid 1 luftmaska i slutet af hvarje hvarf. Hvert tredje hvarf göres en luftmaska, en öfverhoppad i slutet, då det bildar små håll i båda kanter, genom hvilka trädes ett fint gummiband. Försees med vanliga spännen att knäppa.

Bellis.

Kaffe- eller tebordsgarnityr. Detta består af 1 större och 12 eller flere mindre underlägg eller dukar af fin linneväf. Den större duken, som är mellan 60 och 80 cm. i fyrkant, beroende på bordets storlek, skall ligga midt på bordet ofvanpå den vanliga hvita duken och tjäna som underlägg till kaffe- eller te- och gräddkanna, sockerskål och brödkorgar m. m. De små dukarna, som äro 18 cm. i fyrkant, läggas rundt omkring bordet och tjäna dels till underlägg för kopparna, dels till servietter. På den större duken sys med tvättäkta garn i flere färger, antingen en hård rundt om och ett bottenmönster i midten, eller också en buket, som täcker något mera än halva duken. Kanterna upprisplas till en smal frans, som languetteras. De små dukarna utstyrs i likhet med den större med hård eller en liten blomma i ett af hörnen samt uppransas och languetteras. — (Från äldsta dottern till mor.)

Ellä.

Garnityr för spelbordet. Af grått linne klippas stycken, hvart och ett något större än det föremål, spelbordet, hvartill det skall användas. Hvarje stycke uppransas och languetteras i kanterna, hvarefter man i hörnen syr svarta klöfver- och spader- samt röda ruter- och hjärterfigurer. På dessa små mattor ställas ljusstakar, cigarrkoppar, kortlek m. fl. tillbehör å spelbordet. I stället för små mattor kan man göra en större, som täcker hela bordet, men då hör man kring kanterna sy ut äfven kungar, damer och knektar i brokiga färger samt i midten inskriptionen »Lefve lyckan» eller dylikt. Är man viss om att få tvättäkta färger, kan man i stället för grått linne använda hvitt tyg. Äfven kan användas mörkt kläde, men då blir det hela mycket dyrbarare. (Från döttern till far eller stora bror.)

Ellä.

Ölkorg. Huru får man ej fundera och bråka sin hjärna med att finna på lämpliga presenter åt fader eller andra manliga släktingar, det lär väl mången hafva pröfvat på. En sak som rätt bra passar åt dem, är en ölkorg. En sådan tager sig bra ut på serveringsbordet samt skyler de fula flaskorna. Man köper en sådan korg af järntråd, men en mindre sort för halfflaskor, endera för 4 eller 6 flaskor. Så tager man af tjock, brun pappersstramalj så stora bitar, att de täcka helt och hållet flaskrundelen, ty stramaljen kan ej vikas, utan det bör vara skilda bitar för hvarje rundel. Dessa bitar broderas med en bredare hård på midten och helt smala i kanterna samt sys sedan fast vid korgen. Då detta är gjordt, virar man ylleband i passande färg kring handtaget samt veckar dylika band kring stramaljen både uppe och nere samt emellan hvar afdelning, äfvensom uppför de trådar, hvilka gå från flaskrundlarna uppåt handtaget. Målar man korgen med oljefärg, innan den beklädes, är den varaktigare.

Finska.

Hårbroderi. I stället för att, som det varit brukligt, sy namn och blommor af silke eller pärlor på allehanda småsaker såsom t. ex. kamfodral, linialer, visitböcker, cigarrfodral, penntorkare och bokmärken m. m., har jag sett ett nått mode att sy med dens hufvudhår, som för mottagaren kunde vara af värde och ett kärt minne. Mången sätter ju stort värde på sin kärestas hår såsom ett minne. Naturligtvis syr man med korsstyg på stramalj. Är håret fint och ljust, så användas två strån, i annat fall blott ett, och synes detta som gult tryck vid olika skiftning, hvilket är ganska fint. Behöfver ej fyllas med något omkring det sydda.

F. S.

Vintermössa. Till vintermössan åtgår för ungefär 1 kr. mycket tjockt stickgarn, hvilket virkas mycket löst i form af en kragpåse med randiga styngmaskor, tills den blir 45 cm. lång. Sedan virkningen är färdig, doppas den ömsom i varmt ömsom i kallt vatten och valkas mot ett tvättbräde, tills den är stadig. Därpå vikas en 27 cm. bred kant, som lägges inåt i tre delar. Sedan formas kullen rund och slät. För att pryda mössan kan man sätta en ving eller en rosett på ena sidan. Till små barn passar det utmärkt med snören och bollar, ordnade på ett smakfullt sätt. Samma modell passar mycket bra för herar som res- eller rökmössor, endast med den skillnaden, att mössan då virkas af mattgarn i något vackert mönster utan prydnader och valkas icke.

Henny.

Tobaksskrin. Man köper en cigarrlåda till for-

men helst hög. Den öfverspännes på sidorna och locket med ej allt för tjockt, men vackert skinn eller vaxduk, som fastsättes på ömse sidor af hvarje hörn medels tätt sammansatta små runda möbelstift. Sedan dekorerar lock och sidor med större och mindre fasonerade möbelstift i en stor stjärna på hvarje sida. Vid lockets och lådans insida invikes skinn och fastklistras. I lådans botten sättes moirépapper och i hvarje hörn fyra höga stift som fötter. Så skickas skrinet till en snickare, som fordrar det inuti med tunna skifvor af mörkt päronträ.

På samma sätt kan man göra nätta juvelskrin, men sättes då plysch utanpå i stället för skinn samt inuti dynor af siden, stoppade med bomull kring väggarna och lockets insida. Violrot lägges inuti dynorna för att borttaga cigarrlukten.

Henny.

Ett särdeles elegant fotografiställ. Hos Meeths köpas 3 st. patentstickor om 37 cm. längd samt 7 nystan guldtråd. Sedan klippes af temligen tjockt papp en oval ram om 24 cm. längd och 19 cm. bredd midt öfver. Papperet utskäres inuti, så att själfva ramens bredd utgör 5 cm. Papp-ramen jämte stickorna guldferrnissas (ferrnissan fås i färghandeln). Därefter lindas ramen tätt med guldtråden, med stickorna förfäres på samma sätt, man börjar 2½ cm. från spetsen och lindar ända ned till knoppen. Därefter tagas 2 af stickorna, ramen lägges på dem 8 cm. från knopparna och fastsys. Vid ramens öfre kant föras stickorna ihop i kors. Den tredje stickan fastsys äfven bakpå och bildar stödet. Man lagar så, att alla spetsarna komma i jämnhöjd med hvarandra. För att gifva ramen ett pikant utseende hänges ett par mörkröda rosor öfver de i kors lagda stickorna.

Alma U.

Vackert näsduksetui. Man tager ett stycke blomligt siden, 42 cm. i längd och 21 cm. i bredd, på baksidan lägges en tunn vadd (om så önskas, kan vadden parfymeras), och öfver denna drages slätt siden i samma färg som det blomliga (eller i någon annan passande färg). Sedan syr man ihop det hela med smygstyg rundt om. Längden vikes sedan midt itu, och så hopsys ena sidan från vikningen. Den ena af de båda öppna hörnsnibbarna vikes upp och nedfästes med en sidenrosett. Vid de båda öppna sidorna fästas sidenband, som hopknytas i rosett. Hela etuiet kan äfven göras af slätt siden, och sys ett monogram med guld- eller silfvertråd nedanför den uppvikta snibben.

Alma U.

Toalettdyna, piffig och ovanlig. En påse göres af tät domestik 14 cm. i fyrkant. Denna stoppas väl med kli, ena sidan öfverklädes med siden, väl spändt. Så tages 38 cm. siden i fyrkant, som rynkas på alla sidor. Dynan lägges uti det rynkade stycket med den med siden öfverdragna sidan uppåt, därefter fastsättes det rynkade stycket 2 cm. från dynans hörn. Tygets och dynans hörn sättas mot hvarandra. Man lagar, så att det blir mest med rynkor i hörnen. Därefter vändes den pösiga sidan uppåt. Sedan virkas en liten duk af kremfärgad ankartråd. Duken virkas med toffelvirkning, i 25 små fyrkanter, hvarje fyrkant om 12 maskor i längd. Dessa fyrkanter hopvirkas, så att mellan dem bildas fyrkantiga håll. Hvarje sida innehåller 5 fyrkanter. Omkring det hela virkas ett pikävarf. Duken lägges nu öfver sidenet och nedfästes med hörnen åt dynans sidor, därefter uppdrages sidenet i puffar mellan dukens hål. Denna dyna är ovanligt vacker. Alla dessa arbeten äro billiga.

Alma U.

Mormors garnpåse. Materialet, som väljes allt efter råd och lägenhet, kan bestå af grå linneväf, ylle- eller linnestramalj i någon mörk färg. Af tyget klippas 2 lika stycken, 90 cm. långa och 30 cm. breda, vid ena kortsidan tvära och den andra slutande i en snibb. Det ena stycket uppklippes 30 cm. längs efter på midten, hvarefter denna öppning kantas. Styckena sys på avfigsidan samman, sedan det hela först blifvit försedt med inskriptionerna »Ylle» på den tvära sidan och »Bomull» på den spetsiga samt dessutom måttligt utsirats med ornament eller blommor. Omkring midten af arbetet knytes ett band, vid hvilken den sålunda bildade dubbelpåsen upphänges på väggen. Färgerna väljas efter godtycke. Denna present blir nog välkommen till mormor, ty hon kan ju, antingen hon sticker eller stoppar, ständigt hafva sitt lilla garnförråd hängande vid sin sittplats.

Ellä.

Att skriva dagbok.

Ett litet inlägg mot uppsatsen i samma ämne i n:r 45.

Den uppsats i Idun, som handlade om vädan af att skriva dagbok, har väckt min motsägelselusta. Uttrycken synas mig väl skarpa, då man näppeligen på allvar kan skriva egenkärlek, dålig karaktär och känsloljusk på dagbokens räkning. Om de, som skriva dagböcker, endast tala om, att de träffade den personen då eller då, att de fingo en ny klädning m. m. dylikt nonsens, så äro de nog ej i fara att, som ni säger, förytligas af sådant skriferi. Den saken, ytligheten, tyckas de redan vara på det klara med. De hafva nog skaffat sig dagbok för att göra som en eller annan väninna. Ett sådant efterhärningsmedel är enfaldigt, om än ej allt för vådligt för karaktären. Dock kunna ju sådana flickor på 12 å 14 år tillhållas att ej anteckna dylika bagateller, äfven om de kunna vinna något därpå i konsten att uttrycka sig i skrift.

Men när åren gå och de stå inför allehanda spörsmål, så kan nedskrifvandet af glädje och sorg vara till nytta. Men det är ej blott de af eder påpekade kärlekslidandena, som ett ömtåligt sinne skyggar för att bära till togs. Det är äfven ofta religiösa spörsmål, egen oförmåga och småsinthet, svikna idealer m. m., som då afhandlas i dagboken. Det blir ett tillrättgående med ens eget jag, som långt ifrån förytligar. Ingen människas sjäslif blir rikare, af att hon hastigt söker att slå bort det, som faktiskt var ett lidande, säkert fullt af maning för ens inre lif. Många uppsöka dagboken, då deras hjärtan äro tunga, fulla af tvifvel, ensamhet och misstro, af sorg öfver död och förgängelse, och då tala de ut sin klagan, utan att kasta sina sorger på någon människa. Det kan synas, som om de talade endast för sin egen person, men hvarje inre samtal i en människa är dock ett tal med hennes samvete. Då en person upphört att tala med sig själf, då är fara å färde. En död talar ej.

Jag vet väl, att det af många anses fasligt narraktigt att bära på och skriva om ett obesvaradt tycke. Man bör ju glömma det fort och gladt. Ja, det är så mycket, som är klokt och nyttigt, som man ändå ej kan göra. Och så länge förtroende och kärlek finnas i världen, framkalla alltid misstag och svek härutinnan lidande.

Om religiösa tvifvel öfverfalla en, så är det godt att klargöra dem efter bästa förmåga. Ett undanskjutet tvifvel är ej dödadt. Man går ej framåt på så sätt, ty man vågar sig ej öfver den gömda faran. Invändas kan ju, att man kanske fastnar i tvifvel, om man mycket skrifer därom. Min tro är, att så ej är fallet, om man ärligt sträfvar och modigt ser sin frestelse an. Det går lättare att slumpa bort sig själf, om man binder för ögonen med flit. Jag tror, att dagboken kan och bör blifva en god vän, en bönbok, i hvilken jag pröfvar mig själf.

Förvisso finnas andra sätt än dagboksskrifvande att vinna tröst och klarhet. Man kan ju tala med någon god vän och begära dennes råd och medkänsla. Men när man nu en gång är sådan, att man ej vill höra för mycket klander af sina vänner, så blir lätt deras mening något okritisk, äfven om de äro till hands och hafva tålmod att afhöra en.

På än flere sätt kan man nog vinna tillfällig tröst. Varaktig frid får man blott på

ett. Men så länge striden pågår i ett människjärta mellan rätt och orätt, och så länge glädje och sorg hafva sin djupa betydelse för oss, så är dagboken ett af de hjälpmedel, som blifvit pröfvadt af våra förfäder och äfven af

Johanne.

Blommor.

För Idun af Helena Nyblom.

(Forts.)

De damer, som tycka, att en krans icke passar till deras hufvudform, borde i alla fall icke vara så rädda att sätta en enda blomma i håret.

Men deras tid kommer nog snart igen!

Att visa sin glädje och beundran genom att strö blommor för någon är också ett naturligt och vackert bruk. Däremot finner jag det mindre vackert och naturligt att på scenen till skådespelare eller sångare skicka upp kransar, stora som begravningskransar eller vagnshjul.

Skulle man tillkasta en uppträdande konstnär en sådan hedersgåfva, skulle det vara det samma som att slå ihjäl honom på fläcken, hvaremot ett regn af små buketter som ett regn af vänliga tankar aldrig skulle kunna annat än glädja och uppmuntra den det gäller.

Det har blifvit ett bruk att taga emot de nyblifne studenterna utaf skolan med blommor. Om dessa gåfvor bestå af lösa, enstaka blommor eller sådana buketter, att de kunna pryda sig med dem, tyckes det mig vara ett vackert bruk.

Blommor äro alltid uttryck för deltagande, både i sorg och glädje. Men att öfverlämna de nyblifne studenterna kolossala, bundna buketter med papper omkring, som de med besvär skola gå och bära i händerna, är en besynnerlig karrikatur af den vänliga seden att vilja smycka festens föremål.

I Spanien brukas det, när någon berömd eller högtstående person gör sitt intåg i en stad, att låta det regna öfver honom från alla fönster och altaner med lösa rosenblad.

Enligt min tanke är detta just högsta uttrycket för den känslan, att blommor skola komma lätt, icke kunna slå eller besvär, utan endast fladdra.

Jag har varit med om soldaternas hemkomst från kriget, då Danmark stred mot Tyskland 1848, och hela hären öfversällades med ett oafbrutet regn af blommor under många timmars tid. Luften var bokstafigen uppfylld af blommor, som från alla hus och tak regnade ned öfver soldaterna.

Der ibland funnos också lagerkransar, men endast små och lätta, passande för ett hufvud, icke dessa monstrum, som fabriceras för att hedra ryktbara personligheter.

På Capri har jag sett dem hälsa sitt helgon St. Antonio med blomsterkastning af gula blommor af en kvist-artad buske, liknade gullregn. De refvo af dem utan stjätkar och fyllde alla förkläden och hufvuddukar därmed.

Då helgonet bars fram i processionen, strödes från alla murar och terasser ett jämnt regn af dessa guldgula blommor öfver honom, så att det såg ut, som om han gick fram genom ett regn af solstrålar. Då processionen gått förbi, lågo alla de gula blommorna kvar

och påminde om de första vårdagarne uppe hos oss, när lönnen faller sina ljusa blommor öfver den svarta jorden.

I katolska länder visar man öfver hufvudet sin sympati och tillbedjan för himlen, för madonnan eller för det helgon, man är särskildt hänfiven, genom ideliga blomsteroffer.

Jag har sett madonnabilden på madonnans födelsedag omringad af en stor skog af långa stänglar med hvita liljor, — renhetens symbol, — och i vissa kapell i katolska kyrkor äro helgonbilderna stundom alldeles dolda af en oändlighet med blommor och ljus.

Så erinrar jag mig ett kapell till höger om ingången i Madelaine-kyrkan i Paris, huru det var ett fullkomligt orangeri af blommande azaléor, kamelior, rosor och liljor framför altaret och dessutom alltid strålade af stor illumination af brinnande ljus. Det förefaller temligen prosaiskt att se dessa krukväxter med papper omkring direkt flyttade från blomstermarknaden utanför och in i kyrkans kapell.

Däremot kunna andra anordningar af blommor i kyrkan eller för kyrkan ofta göra intryck af en omsorgsfull tillredelse för ett högtidligt tillfälle.

Så har det till exempel i många af de små italienska byarne varit brukligt att blomsterströ gatorna, där en procession skulle gå fram.

Genzano var särskildt berömd för förmågan att på det mest konstnärligt utsökta sätt blomsterlägga sina gator. Man måste kalla det blomsterlägga, ty blommorna ströddes icke löst, utan lades som tjocka mattor af afrina blomblad i mosaik, som bildade tafior.

En målare, som en gång var närvarande vid en sådan fest, berättade mig, att en man utanför sin dörr lagt en madonnabild af blomblad och därtill bildat en bakgrund af starkt gula blommor. När han var färdig, stod han länge och betraktade sitt verk, som om det varit något, som icke behagade honom därvid.

Ett ögonblick gick han in i sitt hus och kom ut igen med en korg, full af lilas-färgade lavendelblommor, som han sakta strödde öfver den guldgula bakgrunden, så att den lysande effekten mildrades, och målaren, som var vittne därtill, sade mig, att det utan tvifvel var den vackraste förbättring han kunde ha gjort.

Samma lust, som nu tycks vara genomgående, nämligen att låta blommor verka genom att samla dem i stora, likartade färgmassor, ser man också tydligt i alla våra offentliga anläggningar och i större privata trädgårdar.

Blomsterplanteringarna äro ju också här ett slags mosaik, där icke någon växt får bli högre än den andra, utan allt hålles inom vissa stränga gränser, och blommorna nyttjas som färgfläckar till att bilda vissa figurer.

I stora anläggningar å gröna gräsplaner se också dessa anordningar utomordentligt praktfulla och dekorativa ut; men dock är det icke utan, att man med en viss tillfredsställelse och lättnad ibland kommer in i någon gammalmodig trädgård, där allting växer som det vill om hvartannat, och där man återser alla de gammalmodiga blommor, som nu icke längre anses fina och förnäma nog att taga i betraktande.

På en stor herregård, jag känner, där parken är hällen i den mera högtidliga och monumentala stilen med härliga, utländska växter, blomsterrabatter i mosaik och evigt grönskande, blankbladiga buskväxter, har husets fru borta i köksträdgården bevarat en särskild blomstergång för sig själf till minne om gamla tidens smak.

Under fruktträden löper en bred, rak sandgång, beströdd med fin hafssand, och på hvarje sida om denna, under de nedhängande fruktgrenarne, gå två långa blomsterrabatter, där alla slags gammalmodiga blommor riktigt frodas i vild oordning.

Där stå mångfärgade stockrosor, brokiga dalior, solrosor, stora som hjul, vända sina gyllne sköldar upp emot ljuset, riddarsporrar, mörkblå och ljusröda, stå höga och stela som soldater. Vallmoblommor i alla färger, mörkröda med hvita kanter, hvita med mörkröda kanter, violetta, brunsvarta och lilasfärgade, vrida sina buktade stjälkar bland det blågröna, tandade löfvet. Astrar i alla upptänkliga färger trängas om platsen. Resedan flyter ut som ett ogräs, och jag får icke glömma de låga rosenbuskarne, de äkta, gammalmodiga provençe-rosorna, som dofta bättre än alla andra rosor, och som egentligen äro den ursprungliga typen af hvad man tänker sig vid en ros.

Där är en brokig lek af färger öfver dessa gammalmodiga blomsterrabatter, som gör en glad vid åsynen däraf, och som också särskildt tyckes tilltala bien, hvilka alltid svärma öfver denna gamla trädgård.

Detta slags odisciplinerade blandning af alla upptänkliga plantor och färger har också sin skönhet. Det finns ingen bestämd skönhet i naturen, som man kan nämna som den bästa. Det beror på personliga sympatier, och man kan glädja sig öfver alla olika arter, då ingen art är ledsam.

Med blommor är det som med människor: »Hvar tar sin, så tar jag min», och de flesta ha någon blomma, som de föredraga framför andra.

(Forts.)

Ur notisboken.

Studiistipendium för kvinnor. Ansöknings-tiden till det af Fredrika-Bremer-förbundet annonserade studiistipendiet för kvinnor å 120 kr. utgår med denna månad. Ansökningar insändas till förbundets styrelse och böra vara åtföljda af betyg öfver aflagd studentexamen, avslutad 3-årig kurs vid högre lärarinneseminarium eller motsvarande kunskapsmätt samt uppgift å beskaffenheten af de tillämnade studierna.

Ett vackert mål förverkligas. Då vi i juni detta år meddelade föreståndarinnan för Tysta skolans, fröken Amy Segerstedts porträtt, omnämde vi på tal om hennes ädla lifsgärning äfven hennes verksamhet för bildandet af ett lämbibliotek för blinda. Till fullföljandet häraf har hon i dessa dagar af fonden »Lars Hiertas minne» erhållit ett anslag af 600 kr.

En lifsgärning i lidandets tjänst har öfversköterskan vid Borås lasarett, änkefru Sofia Andersson, fullbordat, då hon nu vid 67 års ålder och efter 29-årig tjänstetid dragit sig tillbaka till privatlifvet. Till fru Anderssons efterträdarinna i det maktpåliggande kallet har antagits sjuksköterskan fröken Kjellson från Sofiahemmet i Stockholm.

En smålandstieckas roman. I början af 80-talet begaf sig en ung smålandstös, Mathilda Hartman, från föräldrahemmet i Vissefjärda församling ut för att söka sin lycka. Hon kom först till huvudstaden, hvarest hon uppehöll sig som sömmerska till slutet af decenniet, då hennes äfventyrsälskande sinne dref henne ut i världen. Denna gång ställdes färden hinsidan Atlanten, där den dugliga flickan lyckades slå sig väl ut.

I en familj i Newyork fick hon så ett långvarigt arbete med förfärdigandet af en af döttrarnas utstyrel. Denna skulle nämligen gifva sig med en engelsk sjöofficer, stationerad i Bombay i Indien, dit fröken Hartman, som under sitt arbete lyckats vinna familjens vänskap, på inbjudan följde det ny-

gifta paret. Hon har sedan dess följt familjen på en mängd resor och därunder besökt en hel del platser i Asien, Afrika och Europa. I fjol gjorde hon en tripp till Sverige.

Nu står Mathilda Hartman i begrepp att gifva sig i Bombay, enligt hvad hon i bref underrättat sina i Sverige boende föräldrar och anhöriga. Det är en officer i engelska marinen, som vunnit den vidtberesta smålandstösens hand och hjärta.

*

En lycklig mormorsmor. Drottning Victoria har i dessa dagar fått sitt 14:de barnbarn genom födelsen af en son till prins Ludvig af Battenberg, som är gift med drottningens dotterdotter, prinsessan Victoria af Hessen. Drottningen har för närvarande icke mindre än 53 afkomlingar; 7 barn, 32 barnbarn och 14 barnbarnsbarn.

Teater och musik.

Kungl. operan. Andra symfonikonserten gafs i lördags med ett alligenom svenskt program, som inleddes af *L. Normans* uvertyr till »Antonius och Cleopatra», ett af programmusikens mest anslående nummer, som alltid höres med intresse. I *A. Södermans* utomordentligt vackra tonsättning till Heines dikt »Vallfärden till Kevlaar», ett af den genialiske tonsättarens förnämsta alster, utförde hr *Lundqvist* med dramatiskt lif och värme samt vid god röstdisposition solopartiet. Denna komposition, i hvilken körens lofsång bildar en stämningsfull bakgrund, kan räknas till dem, som alltid gärna höras om och om igen. Hr *A. Halléns* symfoniska dikt »En sommarsaga» har utförts flere gånger och alltid vunnit bifall. Säkerligen skulle den dock vinna ännu mera på någon förkortning. En bland våra yngre, mest framstående tonsättare är hr *E. Sjögren*, hvars »Aftonstämning», förut intagen som pianostycke i hans samling »På vandring», väckte liflig och välförtjänt uppmärksamhet. Programmets hufvud- och slutnummer utgjordes af *F. Berwalds* i kontrapunktiskt hänseende genialiskt utarbetade »Sinfonie serieuse». Praktfullt instrumenterad och flödande af liffullhet och glöd kan den ej annat än verka elektriserande, särskildt genom den eldiga finalen. Den hälsades ock med det lifligaste bifall. Utförandet af samtliga nummer hedrade såväl hofkapellet som dess skicklige anförare hr *A. Hallén*. Publikken borde hafva varit fulltalig.

K. Dramatiska teatern gifver i morgon för första gången G. af Geijerstams nya stycke »Andras afärer».

Vasateatern, som riktigt synes raska undan för att taga in den tid, som förlorades i början af terminen, har hunnit med ytterligare tvänne premier, sedan vi senast sysselsatte oss med densamma. I förra veckan gick Andrans täcka operett »Miss Helyett» under lifligt bifall öfver scenen. Rollfördelningen var densamma som under nästföregående säsong med ett viktigt undantag: titelrollen. Fröken *Helfrid Sundqvist* kreerade den då med mycken framgång. Fröken *Hamberg* lyckades icke mindre träffa stockholmshofkapellens hjärtan. Hennes röstresurser äro obestridligen för mer än föregångerskans, och hennes spel är lifligt och af god nyansering, om än ej så kokett smidigt som fröken *Sundqvists*. Fröken *Ekströms* Manuela var strålande och fru *Lindströms* spanska sennora af dräplig effekt. Teaterns två direktörer, hrr *Strömberg* och *Warberg*, skämma minsann icke heller bort sina roller, men i öfrigt är manssidan icke synnerligen glädjande. Hvilken som är ledsammast som operettshjälte, hr *Rönblad* eller hr *Ander*, kan man tveka om en god stund, i synnerhet när man som här får hänge två till lufs på en kväll. I ett äro de jämnspejta: i den absoluta bristen på både röst och sängkonst. De borde ändå ha bra nära till hands goda förebilder, hvad som med äfven anspråkslösa instrument kan göras i kuplettsång, om endast uppfattning och smak bära upp föredraget.

På måndags afton hälsade vi i »Sköna Helena» välkommen åter vår obestridt främsta stjärna på operettfackets himmel, fru *Anna Petterson-Norrie*, hvilken återvändt från sina triumfer i Köpenhamn, som, numera med ökad rätt, ej vill afstå att till hälften räknas henne som sin. Denna prestation är för välkänd att ytterligare behöfva omordas; det är nog att konstatera, att gunstlingen var sig lik i hvarje drag af det fint utarbetade, litet för själf-

våldiga, men plastiskt verkningsfulla spelet som i hvarje ton af det fulländade vokala föredraget. En hjärtlig hyllning af blommor och applåder kom henne ock till del.

Herr *Ander*-Paris förnekade sig ej heller — dess värre! Ej ens motspelerskans öfverlägset säkra sång kunde hålla honom uppe i duetterna, och i solonumren var han naturligtvis alldeles prisgifven.

Den glada operetten gick för öfrigt med lif och lust, och hr *Strömbergs Menelaus*, som visserligen för hvarje nytt uppförande synes allt mera charmeras, verkade dock oemotståndligt skrattretande. Ty om någon roll tål stark parodi, är det väl just denna.

Filharmoniska sällskapet gifver sin första abonnementskonsert tisdagen den 29 dennes, hvarvid kommer att utföras Ant. Dvoráks utomordentligt intressanta och af de förnämsta musikauktoriteter med öfverflödande loford omnämnda stora kör- och orkesterballad »Spökbuden». Anteckning till biljetter torde böra ske med det snaraste.

Fröken Tora Hvass gifver sin konsert i afton med biträde af fröken Selma Ek och hr Franz Neruda, hvilket vi velat erinra om.

Hr *Franz Neruda* har ankommit hit från Köpenhamn och ämnar här liksom förra året anordna en serie musikafnar. Då dessa helt naturligt äro mycket gouterade, torde med säkerhet hvarje biljett vara npptagen. Första soarén på måndag.

Operasångaren Johannes Elmlad, den framstående bassångaren, gifver konsert i Vetenskapsakademien lördagen den 26 dennes. Biträdande förmågor blifva fru *Sterky* och hr *E. Sjögren*. Programmet upptager romaner af Schumann och Schubert m.m.

Fröken Sigrid Carlhens Gyllensköld förbereder en konsert i Musikaliska akademien.

Efterskörd.

Berättelse

af

Vilma Lindhé.

Fadern hade ej kunnat säga det med ord, men Agnes hade läst i hans slocknande ögon och förstått, att det var på henne ensam han lifade.

Själff hade han sträfvat sig till döds för hustru och barn, och nu skulle hon — den tjuvåriga dottern — upptaga kampen i hans ställe.

Modig, klok och förtröstansfull — stark till själ och kropp — kände hon ingen häfvan, endast glädje öfver att i gärning få visa sig värdig den hon älskat öfver allt på jorden.

Han hade varit tyst, inåtvänd och sträf; men hon hade förstätt honom, och de hade varit mycket för hvarandra samt ingått liksom ett hemligt förbund.

Han behöfde ej säga henne, att han var olycklig i sitt äktenskap, ty hon mindes ej den tid hon ej vetat det. Han begärde ej tröst, men fick den — anklagade aldrig, men blef dock förstadd.

Hustrun hade varit en skönhet och kunde ej glömma det. Ännu såg hon ovanligt bra ut och var stolt däröfver.

Som ung student hade han blifvit inackorderad i hennes föräldrahem och förälskade sig så ohjälpligt, ehuru han visste, att familjeu var farlig och dottern utan uppfostran.

Han trodde att kärleken, den dagliga samvaron med honom själf, läsning af goda böcker, umgänge med bildade människor och en sogfri existens skulle utjämna bristerna, men fann snart, att han misstagit sig, och att hon var en natur, som endast försämrades af medgång.

För henne, som växt upp nästan i fattigdom, var ingenting nog dyrt eller präktigt, och att spara i något hänseende försökte hon aldrig. Att uppmana därtill åstadkom intet annat än pinsamma äktenskapliga scener, där mannen alltid drog det kortaste strået. Därför hade också hans ärfda kapital gått åt till sista skillingen, och hade han ej räddat undan en lifränta, skulle intet funnits kvar efter hans död.

Ursprungligen var han vetenskaplig forskare, men då det ej gaf bröd nog, blef han dessutom lärare och föreläsare.

Hans kärlek till kunskaper, liksom hans skarpt utbildade skönhetssinne, känslighet och snabba uppfattning tyoktes ha gått i arf till dottern.

Äfven till det yttre liknade hon honom, med bred, intelligent panna, djupt liggande kloka ögon och känslig mun.

Vacker var hon ej — såg ej ens bra ut — men man glömde ej lätt detta viljekraftiga, uttrycksfulla ansikte.

* * *

Först när hon tagit bördan på sig, förstod hon, hur tung den var.

Om förmiddagarna läste hon i en skola, om eftermiddagarna gaf hon privatlektioner, och kvällarna ville ej förslå till att laga syskonens kläder, hjälpa dem med läxläsningen och se om hemmet.

Arbetet var henne kärt och skrämde ej, men hvad som förtog modet var bristen på öfverensstämmelse med modern.

Förr hade fadern ställt sig emellan och skymt bort hennes litenhet. Nu såg hon henne sådan hon var — fåfång, skrytsam, egoistisk och fordrande — och när hon såg, var det ej allenast med egna ögon, utan liksom med den bortgångnes.

»Hvad han måtte ha lidit! Hur kunde han vara så fördragsam?» Därpå tänkte och grubblade hon. »Att inte kunna älska sin mor — att arbeta på det dag och stund och inte kunna — stötas bort åter och åter bort som af tusen nålstyggn.» Det var detta, som pressade ner henne och stal hennes kraft.

Syskonen voro tre. Två gossar i slyngelären och en flicka på tolf år.

I bröderna ville hon se fadern gå igen. Deras studier och framgångar intresserade henne mer än allt annat, och på dem hoppades hon, oakadt modern i svaghet och oförstånd gjorde allt för att motarbeta henne.

Lilly — system — var strålande vacker, mjuk och behaglig, och mer än allt annat tryckte henne tanken, att hon kunde gå förlorad genom den ständiga samvaron med modern. Hon försökte tränga sig emellan dem, men misslyckades och blef behandlad nästan som en fiende.

»Arbeta och slita för att skaffa dem ett lugnt, angenämt lif eller tillfredsställa deras fåfänga, det får jag, men af tillgifvenhet eller tacksamhet synes intet spår,» tänkte hon ofta.

Hennes sinne blef bittert, hennes väsen kärt och slutet liksom faderns. Ibland grät hon öfver sig själf, sitt hårda sinne och glädjelösa lif, och allt oftare kom det öfver henne en längtan att kasta ifrån sig allsammans och lefva lifvet för egen räkning.

Alltid var det tvänne slocknande, hjälplösa, bedjande ögon, som manade henne att taga öket på och gå framåt, tills hon stupade — liksom han gjort.

* * *

Så hade åren gått. Hon hade blifvit gammal och såg sliten ut, och denna vår var det ut med hennes krafter, det stod ej till att döja.

Gossarne lägo vid akademien, och hon saknade deras hurtiga väsen och sällskap, mer än hon ville erkänna ens för sig själf.

När de voro borta, kom hon också liksom närmare de små andefattiga intressen, mor och syster omfattade som lifsvillkor, och pinades dubbelt.

Lilly var ganska mycket med — ehuru ej i den finaste societé — och modern lefde upp på nytt i hennes triumfer. Att skaffa henne en man med förmögenhet och samhällsställning hade blifvit hennes lefnadsmål.

Agnes såg nog af koketteri och småknep för att bli sjuk af vämjelse — och sjuk var hon, det sågo alla utom hennes närmaste.

Hon arbetade som vanligt, utan att ge tapt, tills hon svimmade i skolan och fördes hen mera död än levande.

Sedan hon legat till sängs ett par dagar »för att hvila upp», tog hon i som förut.

Lilly hade suttit hos henne en afton och smekt hennes feberheta händer samt lagt kompresser på det värkande hufvudet. Hon smålog vid tanken därpå — det kunde vara behagligt nog att ligga sjuk.

Hon behöfde vara frisk, för de sinas skull, och en dag gick hon för att rådföra sig med doktor Verner, en bepröfvad vän till hennes far och den enda människa hon kunde tänka på att anförtro sig till — om det behöfdes.

Hon kände honom för väl att låta skrämma sig af det bistra gråskägget, de skarpa ögonen och

det tvära sättet, ty hon visste, hur varmt hans hjärta klappade för mänskligheten.

Han hade en stor praktik — den största i hela staden — men inte särdeles inbringande, ty han hjälpte helst för att hjälpa och behöfde ej arbeta för bröd, ensam i världen som han stod.

Det var ej svårt att se, hur välkommen hon blef, eller att han glömde sina andra patienter af intresse för allt, som rörde henne.

»Fullkomlig hvila — en utrikes resa eller en längre vistelse vid en badort är hvad ni behöfver,» sade han afgörande, i det han klappade hennes hand.

»Det ena är lika omöjligt som det andra,» svarade hon med ett svagt leende.

»Få se!» återtog hon uppmuntrande.

Resa! Med ens kom det öfver henne en våldsam, stormande längtan efter frihet, luft, ljus, skönhet, glädje! Efter allt detta, som hon glömt att sakna, därför att hon ej fått tid tänka på, att det fanns.

Hon blef varm om hjärtat samt gick fort och spänstigt, som vore hon redan återställd. Det var också en sådan härlig vardag!

När hon kom hem, såg hon genast på den sidenfodrade ytterrocken och eleganta spatserskäppen i tamburen, att konsul Brink var på besök.

Hennes läppar krökte sig föraktligt — så kom det som ett smärtsamt uttryck i ögonen.

Hon hade helst velat gå in till sig, utan att träffa honom, men dörrarne till förmaket stodo öppna, och han hade redan sett henne.

Hennes hälsning var knappast höflig.

Han var storväxt, med rödlett, fylligt ansikte, mörkt vågigt hår och hvita tänder. »En grann karl!» var allmänna omdömet, »men dum och inbilsk» tillade mer än en.

(Forts.)

En liten nätt förtjänst till jul!

En hvar af Iduns ärade läsarinna kan genom att bland sina bekanta försälja *Iduns julnummer* lätt förtjäna in prenumerationsafgiften för Idun till nästa år.

Nämnda julnummer utkommer liksom föregående år med omkring 30 sidor, denna gång med bidrag af mer än ett 30-tal författare och författarinnor, däribland flere af vårt lands förnämsta, Sälunda kunna vi nämna *Cecilia Bääth-Holmberg*, *Sigrid Elmlund (Toivo)*, *Amanda Kerfstedt*, *Ellen Key*, *Selma Lagerlöf*, *Mathilda Langlet*, *Vilma Lindhé*, *Charlotte Lindholm*, *Helena Nyblom*, *Mathilda Roos*, *Anna Wahlenberg*, *Josefina Wettergrund (Lea)* och *Eva Wigström (Ave)* samt *Ernst Beckman*, *A. U. Bääth*, *Daniel Fallström*, *Oskar Levertin*, *Wernervon Heidenstam*, *Ernst Lundquist*, *Georg Nordensvan*, *Johan Nordling* och *Birger Schöldström* m. fl. Textbidragen komma att illustreras med nära ett 40-tal teckningar af *Jenny Nyström*, *Viktor Andrén* och *Edvard Forsström* m. fl. framstående artister.

Iduns julnummer torde sålunda i år liksom föregående år varda ej blott den ojämförligt rikhaltigaste, utan ock den i literärt hänseende mest framstående af alla jultidningar. Priset är det oakadt satt lika lågt som förut eller till

endast 50 öre,

hvilket torde kunna betraktas som särdeles billigt för så mycken god och underhållande läsning, därtill illustrerad. Som bekant erhåller hvarje abonnent på Idun ett dylikt julnummer gratis.

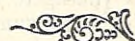
Vid köp af minst 5 ex. lämnas dessa för 1 kr. 50 öre (= 30 öre pr st.), 10 ex. 2 kr. 50 öre (= 25 öre pr st.), 20 ex. 4 kr. 50 öre (= 22½ öre pr st.), 30 ex. 6 kr. (= 20 öre pr st.), 50 ex. 9 kr. (= 18 öre pr st.) och 100 ex. 15 kr. (= 15 öre pr st.).

Att tidningen lämnas till detta fabulöst billiga pris beror därpå, att den tryckes i en kolossal upp-laga, och att utgifvaren mindre afser att på densamma göra sig en förtjänst, än att göra tidningen känd i så vidsträckt kretsar som möjligt till årsskiftet.

Å rekvisitioner på mindre än 5 ex. lämnas ingen provision. Alla rekvisitioner måste åtföljas af *kontant likvid*. Efter den 5 december mottagas inga beställningar.

De, som hafva tid och lust, kunna sålunda lätt förtjäna in prenumerationsbeloppet för Idun till nästa år.

Med utmärkt högaktning
Frithiof Hellberg,
utgifvare af Idun.

Från Iduns läsekrets.

Herr redaktör!

Iduns läsarinna få så många råd och anvisningar, få del af så många rön och erfarenheter på alla områden, som röra kvinnan, allt detta framlagdt och framsagdt på ett vackert och korrekt språk, utgånget från den bildade kvinnans penna och skrifbord. För en gång må de äfven lyssna till

En röst från Hötorget.

Jag gick där i dag efter den rad af gummor, som sitta där, säljande viskor, vispar och blommor; köpte en liten bukett grönt här, en liten gråsknippa där och stannade till sist hos en gammal fryntlig gumma och såg på hennes både färgade och ofärgade gräs och eterneller.

Sedan jag frågat efter priset på en knippa skära sådana och fått besked därom, anmärkte jag:

»Jag tycker frun är bra dyr på en sådan liten knippa.»

Men »frun» log på ett mycket knipslugt sätt och svarade: »De' kostar så mycke' te vara fru, si, så jag får lof att ta' bra betaldt, men» — hon nickade menande, och på samma gång humorn lyste i hvarje skrynkla på hennes gamla ansikte, såg hon mig ärligt och trofast i ögonen — »de' hjälper inte ändå; jag har inte kommit längre än i den här raden för de', jag, fast jag setat här å sålt så många år. Och därför, vet frun, är de' nog bäst, att så länge jag sitter här, bara vara »gumman».

»Och det till en hedersgumma!» kunde jag ej låta bli att utbrista. Men jag anmärkte också, att dock inte alla gummor tyckte om att kallas vid det namnet.

»De' ä' fruarnas eget fel,» försäkrade gumman bestämdt och tvärsäkert. — »Låt bli att kalla hvar-enda traskärring, ni talar vid, å hvar gumma, ni köper något af, för fru — — De' ä' aldeles på samma sätt med de' som med fruarnas jungfrur, ska' jag tala om. Jag skrattar så godt för mej själf, när jag sir i tidningen, hur fruarna annonsera efter *landsflickor*. De' ä' så danna efter sådana, gu'bevars — inga andra vill dom ha — tycker nä'n de'! Nå, så få di en landsflicka.

En så'n har emellertid inte så godt om klädning af ombyten, inte, å så får hon kanske snart en af fruns egna klädningar, som är utstyrd å garnerad på alla möjliga sätt. Och flickan, som kanske aldrig haft annat på sej för än rätta å släta bomullskjolen, blir ju nu så fin, som själfva frun — i sina egna ögon förstås. — Å till den där granna klädningen passar till slut inte *sjaletten* — å så går frun själf sta' å hjälper henne köpa en hatt, eller också kanske hon får en af fruns hattar, som ä' bå' plymer och rosor på och som brätten ä' uppvikta på i alla möjliga tokiga fasoner.

Ja, så duger hos flickan inte det sättet — å inte de' talet, för de' ä' så »bondskt», å många gånger blir hon utskrattad till å med — å inte duger de' te vara så, när hon ska' gå in å passa opp — å inte duger de te vara så, när hon ska' följa frun till torget. — Å hur frun arbetar å bråkar me'na, gör hon landsflickan till slut till en riktig pippinett stockholmsfröken.

Men se'n ä' de' frun, som beskärmar sej öfver, huru högfärdig hennes jungfru blifvit å så fin hon vill vara — å undrar å undrar, hur de' kommer sej, att så fort flickorna komma till Stockholm, blir de' aldeles bortkollrade.

Efter ett år — å mindre me' — får den där högfärdiga flickan flytta, å så annonserar frun efter en landsflicka igen — å så går det till år efter år.

Frun får inte tycka illa vara nu» — slutade gumman — »att jag är så här frispråkig och framtalig, men si, jag har sitt å hört de' där så ofta, så jag kan inte låta bli te säga ut min mening å fruarna själfva — när de' ä' nå'n, som vill höra på, förstås.»

Tycka illa vara! Jag tyckte tvärt om, att det låg så mycket sanning och lärdom i denna gummans mening, att jag ville göra den känd för en större krets, än hvad gumman själf kan genom att säga ut den till en och annan frun, som har tid och lust att stanna på Hötorget och lyssna till en gammal granrisgummas reflektioner.

gummans kund.

Innehållsförteckning.

Sophie Hermansson; af H. H. (Med porträtt.) — Epigram; af Snorre. — Jul och julkappar; af Mathilda Langlet. — Giftermålsagenter. II: Hennes nåd; af Ave. — Jag sökte din bild följaga; poem af Hugo Gyllander. — Sonja Kovalevsky, tecknad af A. C. Lefler-Cajanello; af Georg Nordensvan. — Iduns julklapsbasar. — Att skriva dagbok; ett litet inlägg mot uppsatsen i samma ämne i n:r 45, af Johanna. — Blommor; för Idun af Helena Nyblom. (Forts.) — Ur notisboken. — Teater och musik. — Efterskörd; berättelse af Vilma Lindhé. — En liten nätt förtjänst till jul. — Från Iduns läsekrets.

Generalagentur för Skandinavien:
GUSTAF GRILLI
 8 Malmtorgsgatan 8, Stockholm.
 är det sundaste, mest närande, billigaste animaliska födoämne och bör bli lika omtyckt i Sverige, där bolaget nu skall inrätta en depôt, som i England och på kontinenten, där Boverilfabriken vunnit en exemplar framgång på endast några få år, och där många hundra tusen husmodrar icke för en enda dag kunna undvara Boveril i dess många former af soppor, såser, choko-lad, vin o. s. v. Boveril är blifven en nödvändighetsvara i den fattiges hem och i den rikes.

BOVERIL